

Deklasificēšanas pamatojums: SAM 15.03.2023. lēmums Nr. 03-03-IP/44
(reg. Nr. 2023-DEC-581-IP)
IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA
NAV KLASIFICĒTS
13.12.2023

Informatīvais ziņojums „Par VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” infrastruktūras attīstības īstermiņa un ilgtermiņa risinājumiem”

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2009.gada 29.septembra sēdes protokollēmuma Nr.63 58.§ 2.punktu, ar VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” (turpmāk – lidosta „Rīga”) valdes 2009. gada 30. septembra lēmumu tika pārtraukts konkurss partnera atlasei kopuzņēmuma nodibināšanai lidosta „Rīga” infrastruktūras attīstībai. Izpildot Ministru kabineta 2009.gada 29.septembra sēdes protokollēmuma Nr.63 58.§ 4.punktā doto uzdevumu, Satiksmes ministrija, atbilstoši jaunākajām pasažieru plūsmas pieauguma prognozēm un aviosabiedrību, kuras nodrošina tranzīta pasažieru apkalpošanu lidosta „Rīga”, plāniem, ir sagatavojusi Informatīvo ziņojumu „Par valsts akciju sabiedrības „Starptautiskā lidosta „Rīga”” infrastruktūras attīstības īstermiņa un ilgtermiņa risinājumiem” (turpmāk – ziņojums).

1. Priekšnoteikumi lidostas „Rīga” turpmākai attīstībai

Būtiskākais priekšnoteikums lidostas „Rīga” tālākajai izaugsmei, lai nodrošinātu 2009.gada 11.marta Deklarācijas par Valda Dombrovskā vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību realizāciju, kas paredz attīstīt lidostu „Rīga” kā *rentablu* tranzītlidostu un aviosabiedrību bāzes lidostu, ir savlaicīga lidostas *infrastruktūras atbilstības definētajai pasažieru struktūrai un prognozētajai plūsmai nodrošināšana*. Ir jāspēj nodrošināt tādas investīcijas lidostas „Rīga” infrastruktūrā, kas nodrošinātu lidostas klientu šī brīža un nākotnes vajadzības, vienlaicīgi neapdraudot infrastruktūras izmantošanas maksu konkurētspēju.

Izstrādājot īstermiņa un ilgtermiņa risinājumus, ir jāņem vērā arī citi būtiski priekšnoteikumi, lai lidosta „Rīga” kļūtu par vienu no vadošajiem Eiropas un Baltijas jūras reģiona valstu aviācijas pasažieru apkalpošanas centriem, tādējādi turpinot sniegt būtisku ieguldījumu Latvijas ekonomikā, tai skaitā:

- nodrošināt drošus, kvalitatīvus un konkurētspējīgus aviācijas pakalpojumus;
- nodrošināt kvalitatīvus un konkurētspējīgus neaviācijas pakalpojumus gan lidostas termināla telpās, gan lidostas teritorijā;
- nodrošināt ērtu un drošu piekļuvi lidostai „Rīga”.

Lai savlaicīgi nodrošinātu prognozētai pasažieru plūsmai atbilstošu infrastruktūru lidostas „Rīga” administrācija ir tikusies ar galvenajiem lidostas

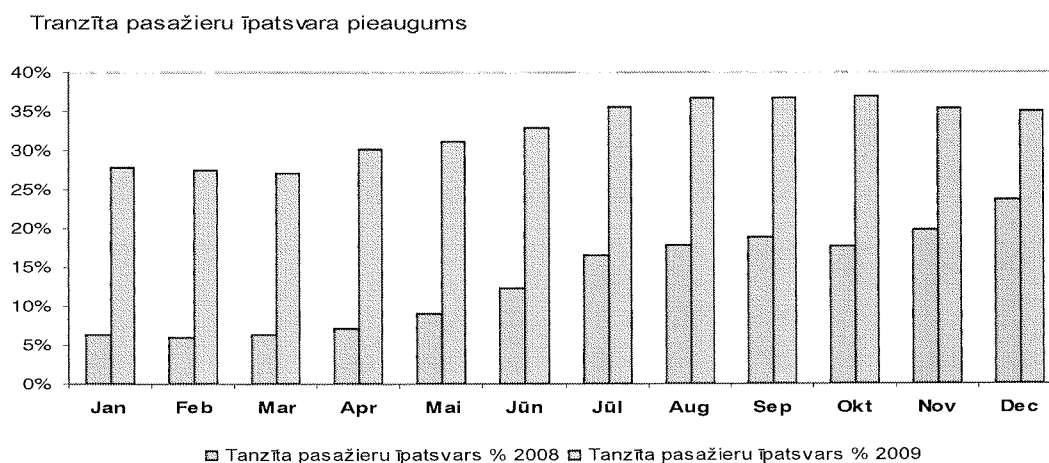
~~IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA~~

„Rīga” klientiem, lai noskaidrotu to attīstības plānus un nepieciešamību palielināt tām pieejamo pasažieru termināļu kapacitāti. Vienīgi akciju sabiedrība „Air Baltic Corporation” (turpmāk – Airbaltic) ir norādījusi, ka tās nākotnes plānu realizācijai ir nepieciešams jauns pasažieru terminālis. Citi gaisa pārvadātāji šādu interesi nav izrādījuši.

2. Jauna pasažieru termināla nepieciešamības pamatojums

Lidosta „Rīga” 2009. gada vienpadsmit mēnešos ir apkalpojusi 3,8 miljonus pasažieru. Salīdzinājumā ar 2008.gada attiecīgo periodu apkalpoto pasažieru skaits ir pieaudzis par 10% . Tiek prognozēts, ka 2009.gadā lidosta „Rīga” apkalpos 4,1 miljonu pasažieru, kas ir tuvu esošā pasažieru termināla maksimālai pasažieru apkalpošanas kapacitātei.

Pozitīvā pasažieru skaita pieauguma tendence lidostā „Rīga”, laikā, kad gaisa transporta nozare visā pasaulē cieš zaudējumus un gaisa pasažieru skaits vairumā lidostu strauji samazinās, ir izskaidrojama ar strauju tranzīta pasažieru skaita palielināšanos. Tranzīta pasažieru skaits 2009. gada vienpadsmit mēnešos, salīdzinot ar 2008. gada attiecīgo periodu, ir palielinājies par 174%, kamēr uz un no Rīgas ceļojošo pasažieru skaits globālās ekonomiskās un finanšu krīzes rezultātā ir samazinājies par 15%. (skat. 1. attēlu)

1. attēls: Tranzīta pasažieru īpatsvara pieaugums Lidostā „Rīga”

Tranzīta pasažieru plūsmas pieaugumu ir nodrošinājusi Airbaltic veiksmīgā lidojumu maršrutu tīkla attīstība, lidostas „Rīga” tarifu politika, kā arī nodrošinātā augstā darbības efektivitāte maksimuma stundās, kas ir būtiska tranzītpasažieru plūsmas apkalpošanai.

2009.gada vienpadsmit mēnešos 98% no lidostā „Rīga” apkalpotajiem tranzīta pasažieriem izmantoja Airbaltic reisus. 2009.gada vienpadsmit mēnešos SAMzino_080210_RIX; Informatīvais ziņojums „Par VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga” infrastruktūras attīstības īstermiņa un ilgtermiņa risinājumiem”

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

apkalpoto tranzīta pasažieru skaits veidoja 33% no kopējā lidostā „Rīga” apkalpotā pasažieru skaita.

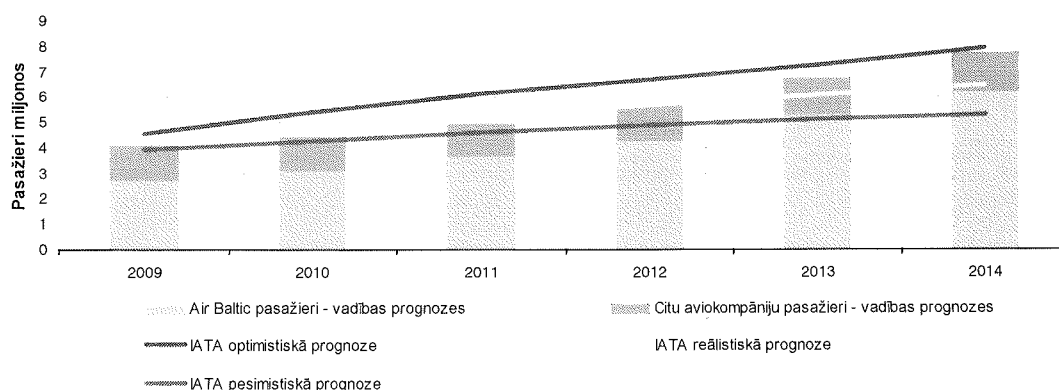
Tā kā, ņemot vērā starptautisko tiesību sistēmu gaisa transporta jomā, tikai nacionālai kompānijai ir reālas iespējas izveidot efektīvu tranzīta sistēmu, pretstatā, piemēram, ārvalstu kompānijām, kas veic lidojumus no punkta uz punktu, Airbaltic kļūst par kritisko Latvijas gaisa transporta sistēmas locekli, no kura darbības lielā mērā ir atkarīgs kopējais rezultāts, tajā skaitā arī lidostas „Rīga” sniegumi nākamo gadu laikā. No makroekonomiskā viedokļa saskaņā ar SIA “Ernst & Young” 2009.gadā veikto pētījumu gaisa transporta nozares kopējā ietekme uz tautsaimniecību bija no LVL 376 miljoniem līdz LVL 382 miljoniem latu jeb vairāk kā 2,3% no IKP. Strauja lidostas „Rīga” un Airbaltic turpmāka izaugsme dotu vēl lielāku pozitīvu efektu uz Latvijas ekonomiku.

Izvērtējot sagaidāmo pasažieru plūsmu, lidosta „Rīga” balstījās uz Starptautiskās gaisa transporta asociācijas (IATA) 2008. gadā veikto pētījumu un Airbaltic 2009. gada novembrī iesniegto pasažieru plūsmas un to struktūras prognozi.

IATA pētījums paredz vairākus lidostas „Rīga” attīstības scenārijus. Pesimistiskā prognoze 2013.gadā paredz 5,1 miljonu pasažieru, reālistiskā - 6,1 miljonus, bet optimistiskā - 7,3 miljonus pasažieru.

Saskaņā ar Airbaltic iesniegto informāciju, aviokompānija 2013. gadā plāno pārvadāt jau vairāk kā 5 miljonus pasažieru (skat. 2. attēlu).

Pasažieru skaita prognozes Lidostā Rīga

2. attēls: Pasažieru skaita prognozes lidostā „Rīga”

Jāatzīmē, ka 2009.gadā sagaidāmais lidostas „Rīga” apkalpoto pasažieru skaits (4,1 miljons pasažieru) ir ļoti tuvs IATA *reālistiskā* scenārijā prognozētajam. Lai varētu apkalpot IATA un prognozēs paredzēto pasažieru skaitu, lidostai „Rīga” ir savlaicīgi jānodrošina tāda infrastruktūra, kas ļautu piesaistīt un efektīvi apkalpot aizvien vairāk tranzīta pasažieru.

Tiek plānots, ka 2009. gadā kopējais lidostas „Rīga” apkalpoto tranzīta

pasažieru skaits būs 1,35 miljoni. Saskaņā ar Airbaltic iesniegtajām prognozēm, aviokompānija plāno, ka 2015. gadā tranzīta pasažieru skaits pārsniegs 3.3 miljonus, un veidos 70 % no kopējiem aviokompānijas pārvadātajiem pasažieriem.

IATA pasažieru plūsmas prognozes, un galvenā pārvadātāja Airbaltic pēdējo gadu pārvadāto pasažieru skaita attīstības dinamika, kā arī Airbaltic iesniegtās vadības prognozes turpmākajiem 5 gadiem, norāda, ka lidostas „Rīga” esošā terminālā kapacitāte jau īstermiņā ir nepietiekama un bez kavēšanās ir jāsāk jauna termināļa būvniecība.

3. Lidosta „Rīga” izstrādātais īstermiņa attīstības risinājums prognozētās pasažieru plūsmas apkalpošanai

Nemot vērā lidostas „Rīga” esošā termināļa ierobežoto maksimālo pasažieru apkalpošanas kapacitāti (ap 4 miljoniem pasažieru gadā), šobrīd tiek izstrādāts īstermiņa risinājums esošā termināļa modernizācijai, kas paredz termināļa jaudas palielināšanu līdz apmēram 5,5 miljonu pasažieru gadā, lai nodrošinātu infrastruktūru pasažieru apkalpošanai līdz 2013.gadam, kad būtu jāpabeidz jauna pasažieru termināļa būvniecība.

Lidosta „Rīga” plāno esošā pasažieru termināļa modernizāciju un pasažieru apkalpošanas kapacitātes palielināšanu līdz 5,5 miljoniem pasažieru pie esošā operatīvās darbības modeļa pabeigt līdz 2010.gada beigām. Tiek plānota:

- 3 jaunu izlidošanas vārtu izveide;
- Drošības kontroles loģistikas optimizācija;
- Koplietošanas platību palielināšana tranzīta pasažieriem;
- Bagāžas apstrādes un drošības kontroles jaudu palielināšana.

4. Lidosta „Rīga” ilgtermiņa attīstības risinājums prognozētās pasažieru plūsmas apkalpošanai

Kā norādīts iepriekš, lidostā „Rīga” ir steidzami nepieciešams uzsākt jauna pasažieru termināļa būvniecības darbu sagatavošanu.

4.1. Jaunā pasažieru termināļa tehniskais risinājums

IATA pētījums paredz, ka pasažieru skaits lidostā „Rīga” būtiski turpinās pieaugt arī laika posmā no 2013.gada līdz 2032. gadam. IATA pētījuma reālistiskais scenārijs paredz, ka apkalpoto pasažieru skaits līdz 2032. gadam sasniegs 14 miljonus, bet optimistiskais scenārijs - 19,7 miljonus pasažieru gadā.

IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA

Nemot vērā pasažieru skaita pieauguma tendences, papildus esošā termināļa modernizācijas projektam, ko lidosta „Rīga” uzsāks jau tuvākajā laikā, Satiksmes ministrija kopā ar lidostu „Rīga” ir izanalizējusi vairākus infrastruktūras attīstības ilgtermiņa risinājumus.

Tika izskatītas jauna zemu izmaksu aviolīnijām piemērota termināļa būvniecības iespējas, ar pasažieru apkalpošanas kapacitāti apmēram 2,5 miljoni pasažieru gadā, kas relatīvi īsā termiņā palielinātu kopējo lidostas „Rīga” pieejamo kapacitāti līdz 8 miljoniem pasažieru gadā.

Rezultātā zemu izmaksu aviolīniju pasažieru termināļa risinājums tika atzīts par nepiemērotu, jo ņemot vērā prognozēto pasažieru plūsmu turpmākajiem 5 gadiem tas drīzāk būtu tikai īstermiņa risinājums.

Lidosta „Rīga”, konsultējoties ar galveno pārvadātāju Airbaltic, ir analizējusi dažādus tehniskos risinājumus jauna pasažieru termināļa izbūvei ar aptuveno pasažieru apkalpošanas kapacitāti no 7,2 līdz 10 miljoni pasažieru gadā.

Lidosta „Rīga” rīcībā ir arhitektu biroja „Arhis” izstrādātie projektēšanas tehniskie dokumenti termināļa 7,5 un 10 miljonu pasažieru apkalpošanai gadā.

Papildus tika analizēts Airbaltic pieaicināto tehnisko konsultantu „Ove Arup” piedāvātais termināļa risinājums 7,2 miljonu pasažieru apkalpošanai gadā.

Izvērtējot augstāk minēto alternatīvu atbilstību lidostas „Rīga” attīstības stratēģijas un galveno klientu vajadzībām, lidostas „Rīga” ārkārtas akcionāru sapulcē 2009.gada 11. decembrī tika atbalstīts lidostas „Rīga” valdes priekšlikums par Airbaltic iesniegtā 7,2 miljonu pasažieru termināļa būvniecības projekta koncepciju kā atbilstošāko ilgtermiņa risinājumu prognozētās pasažieru, īpaši tranzīta pasažieru, plūsmas apkalpošanai. Tā rezultātā kopējā pieejamā kapacitāte pieaugs no 4 miljoniem šobrīd uz 5,5 miljoniem 2010.gada beigās esošā pasažieru termināļa modernizācijas rezultātā un līdz 12,7 miljoniem pasažieru 2013.gadā, pabeidzot jauna pasažieru termināļa izbūvi.

4.2. Jaunā pasažieru termināļa attīstības un pārvaldības risinājums

Nemot vērā, ka lidostas „Rīga” pasažieru apkalpošanas kapacitātes ilgtermiņa risinājuma lēmuma atlikšana nav pieļaujama, neapdraudot nacionālās aviokompānijas Airbaltic attīstības plānus, kā arī ar jaunā termināļa izbūvi saistītās izmaksas un riskus, VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga”” ārkārtas akcionāru sapulce 2009.gada 11. decembrī ir piekritusi lidostas „Rīga” valdes 2009.gada 4.decembra lēmumam par jauna pasažieru termināļa izbūvi kā piemērotāko ilgtermiņa attīstības risinājumu atbilstoši Airbaltic izvirzītajiem plānošanas parametriem, paredzot, ka tā attīstību nodrošina Airbaltic, nomājot zemi termināļa attīstībai no lidostas „Rīga”.

sadarbība notiek, lai nodrošinātu Airbaltic, nevis sabiedrības vajadzības pakalpojumu sniegšanā. Tāpēc apskatāmais projekts nav uzskatāms par publiskās un privātās partnerības projektu un tam nav piemērojamas Publiskās un privātās partnerības likumā noteiktās procedūras. Šādu izpratni pamato arī Publiskās un privātās partnerības likuma 1. panta 7. punkts, kas paredz, ka pakalpojumu koncesijas līgums ir tāds līgums, saskaņā ar kuru pēc publiskā partnera pasūtījuma privātais partneris sniedz noteiktus pakalpojumus. Apskatāmajā projektā Airbaltic nebūvēs pasažieru termināli pēc lidostas „Rīga” pasūtījuma, bet gan pēc savas iniciatīvas, savām vajadzībām un par saviem līdzekļiem.

Kā iepriekš norādīts šajā Informatīvajā ziņojumā lidosta „Rīga” un Airbaltic sadarbības modelis pēc būtības neatbilst un nav uzskatāms par publiskās un privātās partnerības projektu. Tāpēc Informatīvajā ziņojumā nav analizēta ne pakalpojumu koncesijas līguma slēgšana, ne institucionālā partnerība Publiskās un privātās partnerības likuma izpratnē.

Analizējot kopuzņēmuma izveides variantu, tika ņemti vērā sekojoši nosacījumi:

- lidostas „Rīga” un Airbaltic sadarbības forma, kuras ietvaros tiktu dibināts kopuzņēmums, nerada tādus būtiskus papildus lidostas „Rīga” kontroles mehānismus, kurus nav iespējams panākt ar līgumisku vienošanos izvēlēta varianta ietvaros.
- Tai pat laikā šis sadarbības variants rada sekojošus papildus apsvērumus un riskus:
 - lai iegūtu vēlamu līdzdalības daļu kopuzņēmumā, kas nodrošinātu lidostas „Rīga” pienācīgu kontroli pār kopuzņēmuma darbību, iespējams, lidostai „Rīga” vajadzēs ieguldīt mantisko ieguldījumu (termināļa būvniecībai nepieciešamo zemes gabalu vai tā nomas tiesības, kā arī citus aktīvus), iespējams, ka būs nepieciešams arī papildus naudas ieguldījums;
 - lidosta „Rīga” kā viens no kopuzņēmuma dalībniekiem būs atbildīgs par kopuzņēmuma maksātspējas nodrošināšanu, kas varētu prasīt papildus finanšu resursus kopuzņēmuma pamatkapitāla palielināšanai vai aizdevuma izsniegšanai tam;
 - šī varianta ietvaros lidosta „Rīga” varētu nonākt interešu konflikta situācijā, jo no vienas puses tā iznomās zemi kopuzņēmumam, bet no otras puses būs šī kopuzņēmuma dalībnieks. Tas varētu apgrūtināt likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” normu ievērošanu.

~~IEROBEŽOTA PĪEEJAMĪBA~~

Izvēlētais variants, kura ietvaros Airbaltic būvētu 7,2 miljonu pasažieru termināli savām vajadzībām, saskaņā ar savām pasažieru plūsmas prognozēm un izvirzītajiem plānošanas parametriem, nomājot zemi termināla attīstībai no lidostas „Rīga”, no tiesiskā viedokļa ir realizējams. Zemes gabals, kas paredzēts pasažieru termināla būvniecībai, atrodas uz zemes, kas reģistrēta zemesgrāmatā uz lidostas „Rīga” vārda ar kadastra nr. 8076-002-0007, nodalījuma nr.206. **(4 ha), zemes gabala nomas maksu noteiks eksperts atbilstoši nekustamā īpašuma tirgus cenām.** Termināla būvniecības projektam nav paredzēts atsavināt vai iznomāt valstij piederošu zemi, līdz ar to likuma „Par valsts un pašvaldību finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanu” 6.¹ panta pirmā daļa, kas stājas spēkā 2010.gada 1.maijā, un paredz, ka nekustamā īpašuma nomas līgumu slēdz uz laiku, kas nav ilgāks par 12 gadiem, uz izvēlēto variantu nav attiecināma.

Lai realizētu izvēlēto variantu, lidostai „Rīga” un Airbaltic jānoslēdz termināla attīstībai nepieciešamais zemes ilgtermiņa nomas līgums un līgums par sadarbību jaunā termināla būvniecības un apsaimniekošanas nodrošināšanai, tajos ietverot zemāk norādītos sadarbības nosacījumus:

- Airbaltic tiesības nomāt jaunā termināla būvniecībai nepieciešamo zemi ilgtermiņā, ņemot vērā plānoto investīciju atpelnīšanas periodu, kā arī citus kritērijus;
- Airbaltic pienākumu uz iznomātās zemes nodrošināt pasažieru termināla (ar kapacitāti 7,2 miljoni pasažieru apkalpošanai gadā) būvniecību savām vajadzībām, bez lidostas „Rīga” vai valsts finansējuma, garantijām un cita veida nodrošinājumiem;
- Airbaltic pienākumu pabeigt termināla būvniecību noteiktā laika periodā un nodrošināt konkrētu pasažieru un gaisa kuģu skaitu pieaugumu (īpaši tranzīta pasažieru skaita pieaugumu);
- nosacījumus nomas līguma izbeigšanas vai pirmstermiņa izbeigšanas gadījumā un citus būtiskus sadarbības nosacījumus.

Zemes iznomāšanai būtu piemērojamas Konkurences likuma normas, ja:

- 1) lidosta „Rīga” atrastos dominējošā stāvoklī, un
- 2) tās rīcībā būtu ierobežoti resursi (šajā gadījumā – zemes gabali, kas piemēroti pasažieru terminālu būvniecībai).

Atbilstoši Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas noteikumiem, lai novērstu iespējamu citu tirgus dalībnieku diskrimināciju, realizējot Airbaltic termināla būvniecību un attīstību, arī citiem tirgus dalībniekiem nepieciešamības gadījumā tiks nodrošināta iespēja, iznomāt zemi jauna pasažieru termināla vai lidsabiedrības bāzes būvniecībai lidostas teritorijā uz Airbaltic pasažieru termināla būvniecībai līdzvērtīgiem nosacījumiem. Lidostai „Rīga” valsts nozīmes lidlauka teritorijā šobrīd ir pietiekami līdzvērtīgas zemes resursi, kas būtu piemēroti arī citu pasažieru terminālu izveidei.

~~Nav klasificēts~~

~~IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA~~

Satiksmes ministrs

K.Gerhards

Vīza: Valsts sekretārs

A.Matīss

08.02.2010. 11:012

2623

Kr.Peters

67207135; Office@ riga-airport.com

T.Nāburgs

67207649; Toms.Naburgs@riga-airport.com

I.Zalāne

67207252; Ineta.Zalane@ riga-airport.com

~~Nav klasificēts~~

SAMzino_080210_RIX; Informatīvais ziņojums „Par VAS „Starptautiskā lidosta „Rīga””
infrastruktūras attīstības īsterniņa un ilgtermiņa risinājumiem”

~~IEROBEŽOTA PIEEJAMĪBA~~

10-10